

NOVÁ ÚPRAVA EVIDENCE SKUTEČNÝCH MAJITELŮ

Dne 1. června 2021 nabude účinnosti nový zákon o evidenci skutečných majitelů vyhlášený ve Sbírce zákonů pod číslem 37/2021 (dále jen "**Evidenční zákon**"). Přináší preciznější vymezení pojmu "skutečný majitel", sjednocení doposud roztržité úpravy a opožděnou implementaci tzv. 5. AML směrnice, tedy směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018 (dále jen "**Směrnice**"), a to zejména zavedením částečné veřejnosti evidence skutečných majitelů.

Evidenční zákon upravuje vedení evidence skutečných majitelů a také práva a povinnosti vznikající v souvislosti se zjišťováním skutečného majitele a zápisem údajů do evidence.

VYMEZENÍ SKUTEČNÉHO MAJITELE

Evidující osoby, tj. právnické osoby, které mají skutečného majitele, a svěřenští správci, budou mít na základě Evidenčního zákona povinnost zajistit, aby byly v evidenci zapsány všechny osoby naplňující kritéria skutečného majitele.

Skutečným majitelem se rozumí každá fyzická osoba, která je "koncovým příjemcem" nebo "osobou s koncovým vlivem".

Za koncového příjemce Evidenční zákon označuje osobu, která může mít přímo nebo prostřednictvím jiné osoby nebo tzv. právního uspořádání (tímto výrazem zákon označuje tuzemský či zahraniční svěřenských fond) podstatnou část z celkového majetkového prospěchu (více než 25 %) tvořeného při činnosti nebo likvidaci právnické osoby nebo tvořeného při správě nebo zániku právního uspořádání, a tento prospěch dále nepředává.

Za osobu s koncovým vlivem pak nová úprava považuje osobu, která může bez pokynů jiného přímo nebo nepřímo uplatňovat rozhodující vliv v právnické osobě nebo na správu právního uspořádání. Jedná se především o ovládající osobu v obchodní korporaci, a na základě vyvratitelné domněnky dále o členy statutárního orgánu bytového nebo sociálního družstva a o fyzické osoby s přímým či nepřímým významným podílem (zejména je-li větší než 25 %) na hlasovacích právech v korporaci.

Evidenční zákon se při určování skutečného majitele snaží pamatovat i na komplikovanější struktury a pracuje nově i s pojmy „řetězení“ a „větvení“. Řetězením se rozumí možnost nepřímého získávání prospěchu nebo možnost nepřímého uplatňování vlivu prostřednictvím na sebe postupně navázaných osob (nebo právních uspořádání) nebo na sebe postupně navazujících vztahů. Větvení je definováno jako možnost získávání prospěchu nebo uplatňování koncového vlivu prostřednictvím více jednotlivých řetězení. Pro

Nová úprava evidence skutečných majitelů

- Přijetí zákona o evidenci skutečných majitelů má za cíl implementovat 5. AML směrnici.
- Evidenční zákon zejména podrobněji vymezuje pojem skutečného majitele, stanovuje rámec práv a povinností při zjišťování a evidenci skutečného majitele a upravuje proces zápisu údajů o skutečném majiteli v evidenci.
- Jednou z novinek bude automatický průpis některých údajů z veřejných rejstříků.
- Nová úprava přináší významné sankce za porušení povinností spojených s evidencí skutečných majitelů, včetně systace hlasovacích práv společníků společnosti a systace práva podílet se na prospěchu společnosti.
- Evidenční zákon zavádí povinnost obchodních korporací ověřit, zdali je v evidenci zapsaný jejich skutečný majitel, před každou valnou hromadou a také před vyplacením podílu na zisku.
- Ve výše uvedených situacích mají obchodní korporace také povinnost ověřit, zdali mají v evidenci zapsané skutečné majitele jejich společníci - tuzemské právnické osoby.

účely výpočtu výše podílu na prospěchu prostřednictvím jiného se podle Evidenčního zákona v případě řetězení podíly na prospěchu, na které mají právo navázané osoby, násobí a v případě větvení se součiny podílů na prospěchu z jednotlivých řetězení sčítají.

Nelze-li žádného skutečného majitele určit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze po evidující osobě rozumně požadovat, nebo je-li osobou s koncovým vlivem v obchodní korporaci některá z právnických osob, které podle Evidenčního zákona nemají skutečného majitele (např. stát a územní samosprávné celky, státní příspěvkové organizace, státní nebo národní podnik, politická strana nebo politické hnutí), považuje se za skutečného majitele každá osoba ve vrcholném vedení korporace. Osobou ve vrcholném vedení je fyzická osoba, která zajišťuje každodenní nebo pravidelné řízení výkonu činnosti právnické osoby jako je obchodní vedení a přitom je buď členem jejího statutárního orgánu nebo osobou v obdobném postavení, zastupuje právnickou osobu v tomto orgánu, nebo je přímo podřízena statutárnímu orgánu právnické osoby nebo jeho členovi.

V případě zápisu osoby ve vrcholném postavení jako skutečného majitele Evidenční zákon ukládá právnické osobě povinnost zaznamenat všechny kroky učiněné při zjišťování skutečného majitele. Údaje o postupu při zjišťování skutečného majitele se sice nezveřejňují v evidenci, ale evidující osoba má povinnost je uchovávat po dobu, po kterou je fyzická osoba skutečným majitelem, a dále 10 let od zániku jejího postavení skutečného majitele, a sdělit je na žádost povinné osobě ve smyslu zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen "**AML zákon**") nebo na pokyn Finančnímu analytickému úřadu, soudu, orgánu činnému v trestním řízení, orgánu Finanční správy České republiky a orgánu Celní správy České republiky.

AUTOMATICKÝ PRŮPIS ÚDAJŮ Z OBCHODNÍHO REJSTRÍKU

Evidenční zákon přináší novinku v podobě tzv. automatického průpisu údajů z obchodního rejstříku, který by měl snížit administrativní zátěž pro evidující osoby a napomoci udržovat zapsané údaje aktuální. Při automatickém průpisu budou v případech, kdy je skutečný majitel zjevný již z obchodního rejstříku, údaje o zapisovaných skutečnostech automaticky propřipsány do evidence skutečných majitelů prostřednictvím systému veřejné správy.

Do evidence skutečných majitelů se v případě společnosti s ručením omezeným automaticky propíše společník s podílem větším než 25 % nebo skutečný majitel právnické osoby, která je společníkem s podílem větším než 25 %.

Jako skutečný majitel akciové společnosti se automaticky propíše její jediný akcionář nebo skutečný majitel právnické osoby, která je jediným akcionářem.

Automatický průpis se neuplatní v případě evidujících osob, které v minulosti podaly jakýkoliv návrh na zápis skutečného majitele do evidence. V takovém případě lze ale navrhnout soudu nebo požádat notáře, aby byl napříště skutečný majitel již propisován automaticky.

POVINNOSTI EVIDUJÍCÍCH OSOB PŘI HLEDÁNÍ SKUTEČNÉHO MAJITELE

Evidujícím osobám Evidenční zákon ukládá povinnost zajistit, aby údaje o jejich skutečných majitelích zapsané v evidenci skutečných majitelů odpovídaly skutečnému stavu.

Dále jsou evidující osoby povinny zaznamenávat úplné, přesné a aktuální údaje o skutečném majiteli a, jak bylo uvedeno výše, v případech, kdy je skutečným majitelem určena osoba ve vrcholném vedení korporace, také kroky učiněné při jeho zjišťování. Tyto údaje pak musí uchovávat po dobu, po kterou je fyzická osoba skutečným majitelem a dále 10 let po zániku jejího postavení skutečného majitele. Údaje také na žádost sdělí povinné osobě podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo na pokyn Finančního analytickému úřadu, soudu, orgánu činnému v trestním řízení, orgánu finanční správy nebo celnímu orgánu.

SANKCE ZA PORUŠENÍ POVINNOSTÍ EVIDUJÍCÍ OSOBY A POVINNOSTI SOUČINNOSTI SKUTEČNÉHO MAJITELE

Absence sankcí v dosavadní úpravě v zákoně č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících, umožňovala v praxi značnému množství evidujících osob povinnost k zápisu ignorovat. Nejvýznamnějším přínosem nové úpravy je, že přináší hned několik sankcí pro případ nesplnění evidenčních povinností či nesrovnalostí mezi skutečným a zapsaným stavem v evidenci.

V případě absence či nesprávného zápisu skutečného majitele hrozí jak finanční sankce v podobě pokut, tak i provozní a organizační sankce v podobě zneplatnění korporátních rozhodnutí či pozastavení výkonu hlasovacích práv společníků.

Na poli finančních sankcí Evidenční zákon stanovuje Směrnici požadovaná opatření k prevenci porušování povinností evidujícími osobami. Pokud evidující osoba nezajistí ani v přiměřené lhůtě po výzvě ke zjednání nápravy zápis údajů o skutečném majiteli do evidence skutečných majitelů nebo zapíše údaje, které neodpovídají skutečnému stavu, a následně nezjedná nápravu na základě rozhodnutí v řízení o nesrovnalostech, hrozí jí pokuta až do výše 500.000 Kč.

Pokuta ve stejné výši hrozí i skutečnému majiteli, koncovému příjemci, osobě s koncovým vlivem a osobě, jejímž prostřednictvím může koncový příjemce získávat prospěch nebo osoba s koncovým vlivem uplatňovat svůj vliv v případě, že neposkytnou potřebnou součinnost evidující osobě.

Správnost a úplnost zapsaných údajů bude v zájmu i samotných skutečných majitelů, jelikož v případě, kdy není skutečný majitel zapsán v evidenci, dojde k zamezení výplaty podílu na prospěchu jemu i právnické osobě či právnímu uspořádání, jejichž je rovněž skutečným majitelem. Obchodní korporace stejně tak nesmí vyplatit podíl na prospěchu právnické osobě nebo právnímu uspořádání, které nemá v evidenci zapsaného žádného skutečného majitele. Sistované právo na podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku navíc později zanikne v případě, že podíl nebude vyplacen do konce účetního období. Vyplacen může být samozřejmě jen za předpokladu opravy údajů zapsaných v evidenci skutečných majitelů. Pokud by příslušná společnost, respektive její statutární orgán, přesto podíl na prospěchu vyplatil, dopustí se tím, podle důvodové zprávy, porušení péče řádného hospodáře.

Další formou sankce je znemožnění uplatňování koncového vlivu – hlasovacích práv skutečného majitele, jenž není v evidenci zapsán, nebo právnické osoby, jež nemá v evidenci zapsaného žádného skutečného majitele. V takových případech se sankce neplatnosti vztahuje i na výkon rozhodnutí jediného společníka, který nesplňuje výše uvedené povinnosti.

Důvodová zpráva zdůrazňuje, že pokud zákon hovoří o evidenci skutečných majitelů, rozumí se tím česká evidence skutečných majitelů, nikoliv evidence zahraniční. Dovožeme tedy, že výše uvedené sankce v podobě zákazu výplaty podílu na prospěch a zákazu výkonu hlasovacích práv mohou postihnout pouze tuzemské společníky obchodních korporací. V případě tuzemských společníků tak obchodní korporace budou nově nuceny opatřit si a ověřit výpis z evidence jak svůj, tak těchto tuzemských společníků, a to před rozesláním pozvánek na valnou hromadu a zřejmě i bezprostředně před konáním valné hromady a dále také před provedením výplaty podílu na zisku. V případě zahraničních společníků obchodním korporacím povinnost ověřovat zápisy v evidenci nevzniká.

Evidenční zákon zavádí také nevymahatelnost jakýchkoli práv a povinností z právního jednání zastírajícího osobu skutečného majitele, které vznikly v době, kdy není skutečný majitel zapsán v evidenci, a to bez ohledu na to, jakým právním řádem se takové právní jednání řídí.

POVINNOST OZNÁMIT ZJIŠTĚNOU NESROVNALOST

Na případné nesrovnalosti v evidenci skutečných majitelů si vedle evidující osoby budou muset dávat pozor i povinné osoby ve smyslu AML zákona, jehož novela v souvislosti s přijetím Evidenčního zákona zavádí povinnost povinné osoby upozornit na nesrovnalosti při provádění identifikace nebo kontroly klienta, pokud má za to, že údaje v evidenci neodpovídají skutečnému stavu. Pokud ani poté klient bez zbytečného odkladu nesrovnalost neodstraní nebo nevyvrátí, oznámí povinná osoba nesrovnalost soudu, který je příslušný k zápisu podle Evidenčního zákona. V případě porušení povinnosti vůči evidující osobě nebo vůči soudu hrozí povinné osobě pokuta až do výše 1.000.000 Kč.

Povinnými osobami podle AML zákona jsou zejména banky a spořitelny a úvěrní družstva, vyjmenované finanční instituce jako např. centrální depozitář nebo pojišťovny, auditoři, soudní exekutoři, notáři při úkonech v rámci notářské úschovy nebo, stejně jako advokáti, při úschově peněz, cenných papírů nebo jiného majetku svého klienta, anebo pokud klientem požadované služby spočívají mj. v obstarání koupě nebo prodeje nemovité věci nebo obchodního závodu anebo jeho části, správě peněz, cenných papírů, obchodních podílů nebo jiného majetku nebo v zakládání, řízení nebo provozování obchodní korporace, podnikatelského seskupení nebo jiného obdobného útvaru, a další osoby, jejichž úplný výčet nabízí § 2 AML zákona.

VEŘEJNOST EVIDENCE

Podle dosavadní úpravy byla evidence skutečných majitelů neveřejná. Výjimku z nemožnosti nahlížet do evidence tvořilo oprávnění k přístupu k údajům obsaženým v evidenci skutečných majitelů samotné evidující osoby, a dále některých vybraných subjektů jako např. soudů, orgánů činných v trestním řízení apod., a rovněž částečný výpis z evidence skutečných majitelů, který mohl získat subjekt při předchozím prokázání oprávněného zájmu.

Evidenční zákon nově umožní přístup do evidence skutečných majitelů k vybraným údajům komukoli. Vytyčený okruh informací, které může veřejnost touto cestou o skutečném majiteli získat, zahrnuje např. jméno, stát, ve kterém má skutečný majitel bydliště, rok a měsíc narození, státní občanství skutečného majitele, údaj o povaze postavení skutečného majitele, údaj o velikosti podílu skutečného majitele, zakládá-li tento podíl jeho postavení, a další.

Nad rámec veřejné části bude příslušným subjektům nadále umožněn také plný přístup do evidence, který bude obsahovat podrobnější informace o skutečném majiteli, předmětné společnosti či poznámku o nesrovnalostech. Těmito subjekty budou mimo příslušných veřejných orgánů také povinné osoby dle AML zákona.

Za zmínku stojí, že v případě tzv. právních uspořádání (tj. tuzemských i zahraničních svěřenských fondů) zůstávají v souladu se Směrnicí přísnější podmínky pro přístup do evidence. V jejich případě bude umožněno nahlédnout do evidence jen na základě právního důvodu nebo prokázání vztahu k právnímu uspořádání, prostřednictvím kterého koncový příjemce získává prospěch nebo uplatňuje koncový vliv na zahraniční právnickou osobu se sídlem mimo EU.

ZÁVĚR

V rámci legislativního procesu Poslanecká sněmovna nepřijala pozměňovací návrh Senátu, který navrhoval zpřísnění Evidenčního zákona z hlediska podmínek pro získání dotací. Podle senátního návrhu by poskytovatel nesměl příjemci vyplatit dotaci nebo její část, pokud zjistil nesrovnalost týkající se příjemce nebo zjistil, že je v evidenci skutečných majitelů u příjemce zapsána poznámka o nesrovnalosti nebo že je v obdobné zahraniční evidenci skutečných majitelů nesrovnalost týkající se příjemce.

Nová úprava evidence skutečných majitelů komplexněji upravuje proces určování a zapisování skutečných majitelů do evidence a zajišťuje řádnou transpozici Směrnice do českého právního řádu. Přináší značné změny, a to zejména v podobě sankcí, které mají povinné subjekty motivovat ke splnění zákonných povinností.

KONTAKTY

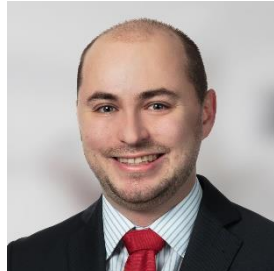
David Koláček
Partner

T +420 222 555 262
E david.kolacek
@cliffordchance.com

Michal Jašek
Counsel

T +420 222 555 229
E michal.jasek
@cliffordchance.com

Jakub Veselý
Advokát

T +420 222 555 239
E jakub.vesely
@cliffordchance.com

Hana Kadeřábková
Advokátní koncipientka

T +420 222 555 312
E hana.kaderabkova
@cliffordchance.com

Tereza Dřimalová
BD & Communications
Manager

T +420 222 555 530
E tereza.drimalova
@cliffordchance.com

Účelem tohoto shrnutí není pokrýt všechny významné otázky ani všechny jednotlivé aspekty oblastí, kterým se věnuje. Rovněž není jeho účelem poskytovat právní ani jiné poradenství.

www.cliffordchance.com

Clifford Chance, Jungmannova Plaz, Jungmannova 24, 110 00 Prague 1, Česká republika

© Clifford Chance 2021

Abu Dhabi • Amsterdam • Barcelona • Beijing • Brussels • Bucharest • Casablanca • Dubai • Düsseldorf • Frankfurt • Hong Kong • Istanbul • London • Luxembourg • Madrid • Milan • Moscow • Munich • Newcastle • New York • Paris • Perth • Prague • Rome • São Paulo • Seoul • Shanghai • Singapore • Sydney • Tokyo • Warsaw • Washington, D.C.

Clifford Chance má smlouvu o spolupráci s advokátní kanceláří Abuhimed Alsheikh Alhagbani v Rijádu.

Clifford Chance má přátelský vztah s Redcliffe Partners na Ukrajině.